

Komissar **M** MAIGRET

GEORGES SIMENON

Öö teeristil

Prantsuse keelest tõlkinud Helle Michelson

1

Must monokkel

Kui Maigret lükkas väsimusest ohates tooli eemale kirjutuslauast, millele ta oli küünarnukkidega nõjatanud, oli Carl Anderseni ülekuulamine kestnud täpselt seitseteist tundi.

Kardinateta akendest olid nad näinud äriteenijate ja teenistujate hulki südapäeval Saint-Micheli väljakul piimabaare ründamas, siis vaiksemat aega, siis uut tunglemist kella kuue ajal metroodesse ja jaamadesse ning viimaks jõude lonkivaid inimesi, kes plaanisid kuskil aperitiivi võtta.

Seine oli uduvines. Viimane puksiir oma roheliste ja punaste tuledega vedas kolme pargast. Viimane buss. Viimane metroo. Kinouste eest tõsteti sisse reklaamitahvlid ning lasti võre alla...

Ja raudahi Maigret' kabinetis tundus valjemini undavat. Laual olid tühjad õllepudelid ja võileivariismed.

Ilmselt oli kuskil tulekahju lahti, sest oli kuulda tuletõrjeautode sireenide huilgamist. Kuskil toimus ka haarang. Politseikong sõitis prefektuurist välja kella kahe paiku ning tuli hiljem tagasi arestimaja hoovi kaudu, kuhu ta oma saagi maha poetas.

Ülekuulamine aga kestis. Tunni või kahe tunni kaupa, nii kuidas ta väsimusele vastu pani. Maigret vajutas nupule. Sisse tuli vaneminspektor Lucas, kes oli kõrvalkabinetis tukkunud, viskas pilgu komissari märkmetele ning asus tema kohale.

Maigret läks heitis välivoodile, et mõne aja pärast uue jõuga jätkata.

Prefektuur oli tühi. Komblusbrigaadis käidi sisse-välja. Kella nelja ajal hommikul toodi üks uimastikaupmees, kelle inspektor oli teolt tabanud.

Piimjas udu Seine'i kohal helenes, see tähendas juba päeva, mis valgustas tühje kaldapealseid. Koridorist kostsid sammut. Telefonihelin. Lausekatked. Uksepaugatused. Koristajate harjakolksatused.

Maigret pani oma veel liialt sooja piibu lauale, tõusis, silmitses vahialust jalgadest pealaeni, tusatujuliselt, kuid mitte ilma lugupidamiseta.

Kaheksateist tundi tihedat ülekuulamist!

Kõigepealt olid temalt võetud kinganöörid, nõõbitav krae, lips ning tühjendatud taskud.

Esimesel neljal tunnil oli lastud tal seista keset kabinetti püsti ja küsimusi tuli nagu kuulipildujast.

„Juua tahad?...”

Maigret'l oli siis käsil neljas klaas ning kinnipeetu naeratas vaevu. Ta jõi ahnelt.

„Aga süüa?”

Teda oli palutud istuda, pärast jälle tõusta. Ta oli olnud seitse tundi söömata, siis, kui peale käidi, kugistas alla ühe leiva.

Nad kuulasid teda üle kahekesi, teineteise järel. Pärast seanssi võisid nad pikali heita, silma kinni lasta, end välja lülitada sellest painajalikust, monotoonses ülekuulamisest.

Ja need olid nemad, kes pidid alla andma! Maigret kehtas õlgu, otsis sahtlist ühe jahtunud piibu, tõmbas käega üle niiske lauba.

Teda ei pannud imestama mitte niivõrd mehe füüsiline ja moraalne vastupidavus, vaid tema lõpuni säilinud hämmastav elegants ja vaoshoitus.

Mees kõrgemast seltskonnast, kes väljub läbiotsimisruumist ilma lipsuta, keda jäetakse alasti terveks tunniks koos sadakonna kurjategijaga kohtuliku identifitseerimise osakonna ruumidesse, kui teda on viidud pildistamiselt mõõtepingile, tõugatud, ta on olnud mõnede kaaslaste alandavate naljade märklauaks, säilitab harva sellist kindlameelset hoiakut, mis tavaelus kuulub tema isiku juurde.

Ja kui on läbi tehtud mõnetunnine ülekuulamine, siis on ime, kui veel millegagi erinetakse tavalisest hulkurist.

Carl Andersen ei muutunud. Vaatamata kortsus ülikonnale, oli temas endiselt elegantsi, millega kriminaalpolitsei tegelased harva kokku puutuvad, aristokraatlikku elegantsi, ilma jäikuse ja kõrkuseta, mis on eeskätt diplomaatilise miljööga haakuv.

Kasvult oli ta Maigret'st pikem, laiaõlgne, kuid kõhn, kitsaste puusadega. Tal oli piklik nägu, kahvatud huuled.

Ta kandis monoklit vasakus silmas.

„Võtke see ära,“ käsutati.

Ta kuuletus muigearjundiga huulil. Ta paljastas ebameeldivalt liikumatu klaassilma.

„Kas õnnetus?“

„Jah, lennuõnnetus...“

„Te olite sõjas?“

„Ma olen taanlane. Mina ei pidanud sõdima. Mul oli väike eralennuk, seal...“

See kunstsilm oli ühes noores, korrapäraste joontega näos niivõrd häiriv, et Maigret porises:

„Võite monokli tagasi panna...“

Andersen polnud kordagi hädaldanud, ei siis, kui tal lasti püsti seista, ega siis, kui talle unustati süüa ja juua anda. Oma kohalt võis ta näha liikumist tänaval, tramme ja busse ületamas

silda, punakat päikesekiirt vastu õhtukaart, ja nüüd juba sagimist sel selgel aprillihommikul.

Ta oli endiselt sirgeseljaline, loomulik ning ainsaks väsimuse tundemärgiks oli kitsas sügav rõngas ümber parema silma.

„Te jääte kõikide oma ütluste juurde?“

„Jah, jään.“

„Te annate endale aru, et see on ebausutav?“

„Jah, annan küll, aga ma ei saa valetada.“

„Te loodate vabaks saada, ka asitõendite puudusel?“

„Ma ei looda midagi...“ Tema aktsent muutus märgatavaks alles koos väsimusega.

„Kas te soovite, et ma loen teile ülekuulamisprotokolli ette, enne kui te alla kirjutate?“

Seltskonnainimese kergelt tõrjuv käeliigutus, kui see loobub tassist teest.

„Ma võtan lühidalt kokku. Te tulite Prantsusmaale kolm aastat tagasi oma õe Elsega. Te elasite ühe kuu Pariisis. Siis üüri- site maja Pariis-Émiliétampes'i kiirtee ääres kolm kilomeetrit Arpajonist, paigas, mida kutsutakse Kolme Lese teeristiks.“

Carl Andersen kinnitas seda kerge noogutusega.

„Te olete seal elanud kolm aastat kõige rangemas eraldatuses, isegi sedavõrd, et ümbruskonna inimesed pole teie õde näinud vist küll mitte üle viie korra. Ei mingitki läbikäimist naabritega. Te ostsite vana tüüpi sõiduauto 5CV, mida teie ise kasutate sisseostude tegemiseks Arpajoni turul. Igal kuul, ikka sellesama autoga, tulete Pariisi.“

„Et ära tuua oma tööd firmasse Dumas ja Pojad 4. septembri tänaval, jah, see on nii!“

„Töödeks on mööbliriide mustrid. Igäuhe eest saate viissada franki. Te teete neid keskmiselt neli tükki kuus, see teeb kaks tuhat franki...“

Uus kinnitav peanoogutus.

„Teil ei ole sõpru. Teie õel ei ole sõpru. Laupäeva õhtul te läksite magama nagu tavaliselt, olles lukustanud õe tema tuppa teie oma kõrval. Te seletate seda sellega, et ta on väga kartlik... oletame!... Kell seitse hommikul, pühapäeval, läks kindlustusagent härra Émile Michonnet, kes elab majas sadakond meetrit teist eemal, oma garaaži ja märkas, et tema uus kuuesilindri-line tuntud marki auto oli kadunud ning selle asemel seisis teie vana...“

Andersen ei liigutanud end, käsi libises mehaaniliselt taskusse, kus tal nähtavasti olid tavaliselt sigaretid.

„Härra Michonnet, kes oli oma uuest autost rääkinud ümb-ruskonnas mitu head päeva, pidas seda halvaks naljaks.

Ta tuli teie poole, raudvärav oli lukus, ta helistas asjatult. Umbes poole tunni pärast rääkis ta sellest kurvast loost juba sandarmeerias ning sealt tuldi teie juurde... Ei leitud teid ega teie õde... Leiti hoopis teie garaažist härra Michonnet' auto, mille esiistmel, kummargil rooli peal, oli surnud mees, keda oli lähedalt rindu tulistatud... Tema dokumente polnud varastatud... Tegu oli kellegi Isaac Goldbergiga, Antwerpeni teemandiärimehega...“

Maigret pani rääkimist katkestamata ahju tuld juurde.

„Sandarmeeria pöördus viivitamatult Arpajoni jaama tööta-jate poole, kes olid näinud teid koos õega minemas esimesele Pariisi rongile... Teid mõlemaid võeti kinni Orsay' jaamas... te eitate kõike...“

„Ma eitan, et olen kedagi tapnud...“

„Te eitate ka, et tundsite Isaac Goldbergi...“

„Ma nägin teda esimest korda surnult autos, mis minule ei kuulunud, minu oma garaažis...“

„Ja politseisse helistamise asemel põgenesite koos õega...”

„Mul oli hirm...”

„Teil pole midagi lisada?”

„Ei!”

„Ja te väidate, et te ei kuulnud midagi laupäeva ööl vastu pühapäeva?”

„Mul on väga raske uni.”

See oli küll juba viiekümnendat korda, kui ta kordas täpselt neidsamu lauseid, ja kurnatud Maigret vajutas nupule. Sisse astus vaneminspektor Lucas.

„Tulen kohe tagasi!”

Jutuajamine Maigret' ja antud asjaga tegeleva uurija Comeliau' vahel kestis veerand tundi. Too pidas asja juba ette lootusetuks.

„Te näete, et see on juhtum, mida õnneks ei tule ette sage-damini kui kord kümne aasta jooksul ja milles ei avastata kunagi viimast tõde!... Ja see kõik tuleb minu kaela. Üksik-asjad ei seostu omavahel!... Milleks see autode vahetamine?... Ja miks Andersen ei kasutanud autot, mis oli tema garaažis, et põgeneda, vaid läks jaama jalgsi ja seal rongile?... Mida tegi see juvelikaupmees Kolme Lese teeristil?... Uskuge mind, Maigret! Nii teie kui minu jaoks algab üks suur kannatuste rada... Laske ta vabaks, kui tahate... Teie ilmselt ei eksi, arvates, et kui ta pani vastu kaheksateisttunnisele ülekuulamisele, ei tiri temast midagi rohkemat välja...”

Komissari silmalaud punetasid vähesest magamisest.

„Kas te olete ta õde näinud?”

„Ei, kui Andersen minu juurde toodi, viis sandarmeeria neiu koju, et teda kohapeal üle kuulata. Ta jäi sinna. Teda valvatakse.”

Nad surusid kätt. Maigret läks tagasi oma kabinetti, kus Lucas jälgis loiult vahistatut, kes oli lauba vastu aknaruutu surunud ja ootas kannatlikult.

„Te olete vaba!“ teatas ta juba uksest.

Andersen ei võpatanud, kuid tegi põgusa liigutuse palja kaela ja kingade poole.

„Te saate need tagasi kantseleist. Arusaadavalt te jääte õigusorganite käsutusse. Vähimagi põgenemiskatse puhul saadan teid Santesse.“

„Mu õde?...“

„Te leiate ta kodunt...“

Taanlane pidi siiski üle elama mingi tundepuhangu, sest üle läve astudes võttis ta eest monokli ning tõstis käe kaotatud silmale.

„Täna teid, komissar.“

„Pole tänu väärt!“

„Annan teile ausõna, ma olen süütu...“

„Ma ei nõua teilt midagi!“

Andersen kummardas, ootas, et Lucas ta kantseleisse saadaks.

Keegi oli ooteruumis tõusnud, ja näinud pealt seda uskumatut ning teda ärritavat stseeni, kiirustas Maigret' poole.

„Mismoodi?... Te lasete ta minema?... See ei ole võimalik, komissar...“

See oli härra Michonnet, kindlustusagent, uue kuuesilindrilise auto omanik. Ta astus enesekindlalt kabinetti ja pani kaabu lauale.

„Ma tulin eeskätt auto pärast.“

Michonnet oli väheldast kasvu hallinev mees, kes oli rietatud otsitult, kuid mitte peenelt, ja kes keeras ühtesoodu oma võitnud vuntside otsi.

Ta rääkis suud venitades, püüdlilikult kategooriliste liigutuste saatel, sõnu valides.

Tema oli hageja! Tema oli see, keda õigusorganid pidid kaitsma! Kas polnud ta omamoodi kangelane?

Tema juba ei lasknud ennast kõigutada. Kogu prefektuur oli tema meelest seal selleks, et teda ära kuulata.

„Mul oli täna öösel pikk jutuajamine proua Michonnet'ga, kellega te peatselt tutvute, ma loodan... Tema on minuga ühel arvamusel... Pean märkima, et tema isa oli lütseumiõpetaja Montpellier's ja ema andis klaveritunde... Kui ma teile seda ütlen... Lühidalt...“

See oli tema armastatuim sõna. Ta kasutas seda ühtaegu nii tungivas kui armulikus toonis.

„Lühidalt, on vaja, et mingi otsus võetaks vastu võimalikult kiiresti... Nagu igaüks, nagu ka kõige rikkamad, kaasa arvatud krahv d'Avrainville, ostsin ma selle auto järelmaksuga... Ma kirjutasin alla kaheksateistkümnenele lepingule... Pean märkima, et ma oleksin võinud maksta kohe kogu summa, aga raha tuleb paigutada kinnisvarasse... Krahv d'Avrainville, keda ma äsja mainisin, tegi sedasama oma Hispanoga... Lühidalt...“

Maigret ei liigutanud, hingas raskelt.

„Ma ei saa ilma autota. See on mulle minu töö juures äärmiselt vajalik... Mõtelge ise, minu rajoon ulatub kolmekümne kilomeetri kaugusele Arpajonist... Ka proua Michonnet on samal arvamusel... Me muidugi ei taha seda autot, milles on inimene tapetud... Nüüd peab politsei tegema kõik vajaliku, et me saaksime uue auto, sama marki mis eelmine, selle väikese vahega, et ma valin veinipunase, mis ei muuda hinda... Pean märkima, et minu oma oli võõra käes ja mul tuleb...“

„Kas see on kõik, mis teil mulle öelda on?“

„Kuidas, palun?“

Veel üks sõnapaar, mida ta armastas kasutada.

„Kuidas, palun, komissar! Loomulikult olen ma valmis teid aitama oma teadmiste ja kogemuste piires ümbruskonna asjus... Aga autoga on mul kiire...“

Maigret tõmbas käega üle lauba.

„Olgu, ma tulen lähimal ajal teile koju...“

„Aga kuidas jääb autoga?...“

„Kui protokollilised asjad on lõpetatud, saate auto tagasi...“

„Ma rääkisin teile, et proua Michonnet ja mina...“

„Andke edasi minu lugupidamine proua Michonnet'le!...“

Oli kena teid näha, härra...“

Lõpetus tuli nii kiiresti, et kindlustaja ei jõudnud protesteerida, kui leidis end koridorist koos kaabuga, mis talle kätte oli pistetud, ja korrapidaja juhatas:

„Palun siitkaudu! Esimene trepp vasakule... Väljapääs otse...“

Maigret keeras oma ukse lukku, pani veekannu ahju peale, et teha endale üks kange kohv.

Kolleegid arvasid, et ta töötab. Aga tund hiljem toodi talle telegramm Antwerpenist, kus oli kirjas:

„Isaac Goldberg, nelikümmend viis aastat, teemantide edasimüüja, kohapeal küllalt tuntud. Keskmise tähtsusega. Iseloomustus pangalt soodne. Sõitis kord nädalas rongi või lennukiga Amsterdam, Londonisse, Pariisi.“

Luksuslik villa Borgerhoutis Campine'i tänaval. Abielus. Kaks last, kaheksa ja kaksteist aastat.

Proua Goldbergile teatatud, sõitis Pariisi.“

Kell üksteist hommikul helises telefon. See oli Lucas.

„Hallo! Ma olen Kolme Lese teeristil. Helistan autotöökojast, paarsada meetrit Andersenide majast... Taanlane tuli koju... Värav on suletud. Ei midagi erilist...“

„Aga öde?“

„Peaks olema seal, kuid näinud ei ole...“

„Goldbergi surnukeha?“

„Arpajoni surnukuuris...“

Maigret läks koju Richard-Lenoiri bulvarile.

„Sa oled väsinud moega!“ märkis naine.

„Pane valmis kohver ülikonnaga, sussid.“

„Kas lähed kauaks?“

Pliidil lõhnas ragu. Magamistoa aken oli lahti, voodi üles tegemata, et linu tuulutada. Proua Maigret polnud jõudnud veel võtta juustest nõelu, mis ta väikseid lokikeerde hoidsid.

„Head aega...“

Ta embas naist. Kui ta oli väljumas, tähendas too:

„Sa avad ukse parema käega...“

Tavaliselt tegi ta vastupidi. Alati vasakuga. Ja proua Maigret ei varjanud oma ebausku.

„Millega tegu?... Kas jõuk?“

„Ei tea.“

„Lähed kaugele?“

„Pole aimu.“

„Oled ettevaatlik, eks?...“

Komissar läks trepist alla, vaatas korraks tagasi, viipas käega. Tänaval kutsus takso.

„Orsay' jaama... Või veel parem... Palju läheb Arpajonini?... Kolmsada franki, sinna ja tagasi?... Lähme!“

Nii tegi ta harva. Aga ta oli väsinud. Ta nägi suurt vaeva, et jagu saada unest, mis ta laud kipitama pani.

Ja veel... ehk oli ta vähesel määral ka oma tunnetest mõjutatud? Mitte niivõrd parema käega avatud ukse pärast. Veelgi vähem selle eriskummalise loo pärast Michonnet' varastatud autoga, mis leiti, laip sees, Anderseni garaazist. See oli eeskätt tingitud teda ära vaevanud taanlase isiksusest.

„Kaheksateist tundi *praadimist*.“

Kogenud bandiidid, uljaspead, veetud igasugustesse politseiasutustesse Euroopas, ei pane naljalt niisugusele katsumusele vastu.

Võib-olla ka selle pärast, et Maigret oli Anderseni vabaks lasknud!

Ometi jäi ta pärast Bourg-la-Reine'i auto tagaistmel magama. Juht äratas ta Arpajonis vana õlgkatusega turuhoone ees.

„Missugusesse hotelli te lähete?“

„Sõitke edasi, Kolme Lese teeristile...“

Tõus õlist läikival kiirteel, kahel pool suured pannood, mis reklaamisid Vichyd, Deauville'i, hotelle või kütusemarke.

Risttee. Autoremondi garaaz ja selle viis punaseks värvitud bensiinitankurit. Vasakul Avrainville'i teeviit.

Põllud silmapiirini.

„Oleme kohal!“ ütles autojuht.

Oli vaid kolm maja. Kõigepealt seesama garaaz, krohvplaatidest, ärituhinas kiiresti püsti pandud. Suur alumiiniumkeregaga sportauto laiutas sees. Töömehed parandasid lihuniku kaubikut.

Vastas paekivist villa stiilis ehitis aiaribaga, ümber kahe meetri kõrgune raudaed. Vasksilt: *Émile Michonnet, kindlustus*.

Kolmas valdus oli kahesaja meetri kaugusel. Parki ümbritsev müür ei võimaldanud näha muud kui teist korrust, kiltkivikatust ja mõningaid ilusaid puid.

Selle ehitise vanuseks oli vähemalt sada aastat. Tegu oli ilusa endisaegse maamajaga, mille juurde kuulus ka väike aedniku-elamu, tööliste maja, lindlad, tall, viie trepiastmega peauks, kõrval pronkskandelaabrid.

Väike tsemendist veesilm oli kuiv. Raidkapiitliga korstnast tõusis sirge suitsusammas.

See oli kõik. Põldude taga mägi talukatustega, mahajäetud vanker kuskil künnimaa ääres.

Siledal maanteel liikusid autod ühele ja teisele poole, pöörasid ära, möödusid üksteisest.

Maigret tuli, kohver käes, autost välja, maksis juhile, kes enne Pariisi tagasipöördumist bensiini võttis.

2

Kardinad liiguvad

Lucas ilmus nähtavale mäeveerult, mis jäi puude taha varju, tuli Maigret' juurde, kes pani kohvri jalge ette maha. Hetkel, kui nad olid teineteisele kätt andmas, kuulsid nad valjenevat vilinat ja üks võidusõiduauto pani täiel kiirusel politseinike nina alt mööda, nii lähedalt, et kohver lendas kolme meetri kaugusele.

Midagi täpsemat nad ei jõudnud näha. Turboauto kihutas õlevankrist mööda ning kadus silmist.

Maigret krimpsutas nägu.

„Kas niisuguseid on siin palju?“

„See on esimene... Jumala eest, nad sihtisid meid, on ju?“

Oli hall pärastlõuna. Michonnet' villa ühel aknal paotus kardin.

„Kas siit kuskilt peavarju ka saab?“

„Kas Arpajonis või Avrainville'is... Arpajonini on kolm kilomeetrit... Avrainville'i pisut vähem, aga sealt ei leia te muud kui külavõõrastemaja...“

„Võta mu kohver ja mine pane toad kinni... Kas midagi uut on?“

„Ei ole... Villast jälgitakse meid... Küsitlesin just proua Michonnet'd... Priske brünett, ilmselt mitte just lahke loomuga...“

„Kas sa tead, miks seda siin kutsutakse Kolme Lese teeristiks?“